

EN
BÄTTRE
VÄRLD

FN-förbundet
UNA SWEDEN

Skolmaterial **FN-DAGEN 2018**

Fira FN-dagen och lär dig om matsäkerhet med Svenska FN-förbundet

Mat, klimat och konflikt — så hänger det ihop

Hungern i världen har minskat med 28 procent under åren 2000–2015, men det har inte alls gått i det tempo och lika smidigt som världens länder hoppats på. Med det här skolmaterialet vill vi uppmuntra lärare och elever att diskutera hur klimatförändringar och konflikt kan påverka matsäkerhet. Välkommen att uppmärksamma FN-dagen och matsäkerhet med Svenska FN-förbundet!

OM MATERIALET

Det här materialet innehåller fakta och övningar som du som lärare kan arbeta med i klassrummet. Det består av tre olika delar med ökande svårighetsnivå, så att du som lärare kan avgöra vilken nivå som passar just din klass/grupp. I materialet finns också en tävling där eleverna får använda sin kreativitet. Information om tävlingen hittar du på www.fn.se/klimatsmart-skollunch.

OM MATSÄKERHET

Matsäkerhet är ett annat ord för att ha tillgång till säker och näringsrik mat. Detta är viktigt för normal tillväxt och utveckling samt ett aktivt och hälsosamt liv.

OM AGENDA 2030 OCH GLOBALA MÅLEN

I september 2015 enades världens ledare om Agenda 2030 och 17 globala mål för hållbar utveckling. Med agendan och målen har världens länder tagit ansvar för att bland annat utrota extrem fattigdom, minska ojämlikhet och lösa klimatkrisen. De globala målen gäller i alla länder och för alla människor. Målen ska vara uppnådda till år 2030. Information om målen hittar du på www.fn.se/agenda2030.

OM FN-DAGEN

FN-dagen firas den 24 oktober. Det datumet 1945 trädde FN-stadgan i kraft och FN bildades. FN-stadgan är det dokument som vägleder FN:s arbete. FN-dagen har firats sedan 1948. 1971 rekommenderade FN:s generalförsamling att dagen skulle uppmärksammas av medlemsstaterna som en nationell högtidsdag.

FN.SE

- Det här häftet finns att ladda ner via www.fn.se (sök efter skolmaterial för FN-dagen 2018)
- Läs mer om FN-förbundets projekt Skolmat på www.fn.se/skolmat
- Hitta fler sätt att engagera din skola i FN-frågor på www.fn.se/skola

VÄRLDSKOLL.SE

Vad kan du om läget i världen? Jämför statistik, läs mer om globala målen och få bättre koll på hur allt hänger ihop från lokalt till globalt på www.varldskoll.se

Tips!

NIVÅ 1 BEKÄMPA KLIMATFÖRÄNDRINGARNA

Mål 13 i de globala målen för hållbar utveckling handlar om att bekämpa klimatförändringarna. Klimatförändringarna påverkar våra ekosystem både på land och i vatten och det hotar vår mat-säkerhet. Matsäkerheten är viktig för att människor ska få i sig rätt och tillräckligt med näring, men det är också viktigt för att förebygga konflikter. Att bekämpa klimatförändringarna är en utmaning och extremare väder slår hårt mot låginkomstländer och sårbara befolkningsgrupper. Det är ett gemensamt mål för de 193 länder som skrivit på om Globala målen att tillsammans bekämpa klimatförändringarna och det finns flera saker som du kan göra för att vi ska nå målet.

FOTO: iStock

Klimatförändringarna påverkar våra ekosystem och hotar tillgången till mat.

ÖVNING – HUR LÅNG TID TAR DET?

En av de främsta orsakerna till klimatförändringarna är koldioxidutsläpp som kan bero på många olika saker. Industri som tillverkar saker i trä, textil, gummi, plast, stål eller livsmedel bidrar exempelvis till mycket utsläpp. Dessutom hamnar många av dessa tillverkade saker i vår natur genom nedskräpning och det bidrar till rubbade ekosystem precis som utsläppen.

SKRÄP

- A. **Plastpåse**
- B. **Organiskt material**
- C. **Glas**
- D. **Tuggummi**
- E. **Tidning**
- F. **Cigarettfimp**
- G. **Petflaska**
- H. **Ballong**

PARA IHOP

Para ihop skräp med hur lång tid det tar att bryta ner – lyckas du lista ut alla?

NEDBRYTNINGSTID

1. **1 månad**
2. **1-5 år**
3. **20-25 år**
4. **Över 5 år**
5. **Över 50 år**
6. **6 veckor**
7. **1 miljon år**
8. **Över 450 år**

DISKUSSIONSFRÅGOR

- Om världen bekämpar klimatförändringarna, vilka andra globala mål kan det ha positiva effekter på tror du?
- Hur kan du vara med i kampen för att bekämpa klimatförändringarna?

FÖRKLARINGAR

- **Matsäkerhet** – Näringsrik mat är viktigt för normal tillväxt och utveckling samt ett aktivt och hälsosamt liv. Matsäkerhet handlar om brist på tillräckliga mängder säker och näringsrik mat. För att det ska finnas matsäkerhet är det viktigt att ha tillgång till mat, antingen från en egen odling eller genom importerad mat. En förutsättning är också att maten ska innehålla den näring som behövs för att ha en god hälsa. Klimatförändringar och konflikter kan bidra till att människor saknar matsäkerhet. Att inte ha en kontinuerlig eller säker tillgång till mat kan även utlösa konflikter.
- **Klimatförändringar** – Ett växthus släpper in solens strålar till växterna för att växterna ska frodas. Så är det även med jordens atmosfär. Problemet är att den strålningen inte alltid reflekteras tillbaka ut i rymden, våra ökade utsläpp av växthusgaser i atmosfären gör nämligen att värmen blir kvar på jorden. När temperaturen ökar smälter jordens isar och bidrar till extremare väder. Dessa klimatförändringar påverkar växter, djur och människor på jorden.

”Klimatförändringar påverkar växter, djur och människor”

NIVÅ 2 MATSÄKERHET OCH KLIMAT I BANGLADESH

Matsäkerhet och klimatförändringarna har en tydlig koppling till varandra. Som exempel tittar vi närmare på Bangladesh. Bangladesh har haft en allt mer stabil ekonomisk tillväxt och ett positivt utvecklingsarbete de senaste åren. Den extrema fattigdomen har minskat från 34 procent år 2000 till 13 procent år 2016. Däremot har Bangladesh drabbats hårt av klimatrelaterade katastrofer, speciellt när det gäller tropiska cykloner och översvämningar. Det har bland annat lett till att marken nu har svårt att ta upp vatten. Klimatrelaterade katastrofer väntas även bli fler i landet de kommande åren.

I de södra delarna av Bangladesh är fattigdomen större än i många andra delar av landet, i dessa regioner har även det mest extrema vädret förekommit. I de södra delarna livnär sig många människor på sina jordbruk där klimatförändringarna bland annat har påverkat skörden av ris. När det finns mindre ris men fortfarande lika många människor som efterfrågar riset så stiger priserna.

Därför drabbar det här personerna med lägst inkomst hårdast, eftersom dessa personer har svårt

FOTO: UN Photo/John Isaac

En bonde planterar ris nära Dacca i Bangladesh.

att producera egen mat och samtidigt inte heller har råd att köpa mat på grund av dyrare matpriser. Det har varit svårt att komma igång med matproduktionen igen efter det extrema vädret och det har även varit svårt att få till en varierad och näringsrik kost. I de södra delarna av Bangladesh finns det därför en tydlig koppling mellan klimatförändringarna och matsäkerhet.

STATISTIK

3.4 miljoner människor i Bangladesh lider av bristande matsäkerhet, 2.2 miljoner av dessa lever i tio distrikt i södra delarna av centrala Bangladesh. Dessa delar har varit extra utsatta för det extrema vädret.

MÅL 2 – INGEN HUNGER

Mål 2 innebär att världens länder ska arbeta för att trygga matförsörjningen och skapa ett hållbart jordbruk så fler människor kan få i sig den näring de behöver, samtidigt som vi tar vara på jorden på ett bra sätt. Delmål 2.1 syftar till att avskaffa hunger och garantera alla människor, i synnerhet de fattiga och människor i utsatta situationer, inklusive små barn, tillgång till tillräckligt med säker och näringsrik mat året om.

DISKUSSIONSFRÅGOR

- Vilka globala mål behöver vi jobba med lite extra för att kunna bekämpa klimatförändringarna tycker du?
- Vems ansvar är det att bekämpa klimatförändringarna tycker du? Regeringars? Företags? Enskilda individers?
- Hur kan du vara med i kampen för att bekämpa klimatförändringarna?

NIVÅ 3 ROHINGYA OCH MATSÄKERHET I MYANMAR OCH BANGLADESH

Bristande matsäkerhet kan uppstå som en konsekvens av konflikter och förtryck. I detta exempel lyfter vi Myanmar (Burma). I Myanmar pågår en situation som av många kallas för folkmord, där landets muslimska minoritetsgrupp Rohingya förföljs, diskrimineras, trakasseras och mördas av militären. Minoritetsgruppen Rohingya har framförallt bott i delstaten Rakhine som är Myanmar's fattigaste delstat. Under de våldsamma förföljelserna i Rakhine har militären bränt ner stora delar av området vilket innebär att matförråd, skördar och brukbar mark har förstörts. Bristen på matsäkerhet gör att många lider av hunger och undernäring och är helt beroende av att få mat via humanitär assistans, som FN-organet Världslivsmedelsprogrammet (WFP).

På grund av den hotfulla och kritiska situationen i Rakhine i Myanmar har många människor varit

tvungna att fly till grannlandet Bangladesh. Bara mellan augusti 2017 och januari 2018 flydde över 688 000 människor från Myanmar och kom till distriktet Cox's Bazar i sydöstra Bangladesh. Men även i Cox's Bazar är matsäkerheten ett problem, mer information finns i texten under nivå 2. Det innebär att de människor som flytt våld och förföljelse i Myanmar blir beroende av humanitär assistans även i grannlandet.

På så vis leder situationen i Myanmar till bristande matsäkerhet och det drabbar i synnerhet de människor som tvingas på flykt. Bangladesh har inlett ett samarbete med WFP som förhoppningsvis kan leda till lösningar som exempelvis skolmatsprojekt. Men stora insatser för att förbättra matsäkerheten behöver göras i både Rakhine och Cox's Bazar.

DISKUSSIONSFRÅGOR

- Hur skulle gratis skolmat kunna bidra till en något förbättrad situation?
- Vad har mål 10 om minskad ojämlikhet med matsäkerhet att göra i det här fallet?
- Vilka av de globala målen måste ligga i fokus för att förbättra matsäkerheten i Rakhine och Cox's Bazar tycker du?
- Bristande matsäkerhet behöver inte bara vara en konsekvens av konflikt, det kan också orsaka konflikter. Varför tror du att det är så?

MÅL 10 – MINSKAD OJÄMLIKHET INOM OCH MELLAN LÄNDER

Mål 10 handlar om att minska ojämlikheter i samhället, både inom och mellan länder. Ett av delmålen under mål 10 är att se till att alla människor, oavsett ålder, kön, etnicitet, religion, funktionsvariation, ursprung eller ekonomisk eller annan ställning, blir inkluderade i det sociala, ekonomiska och politiska livet.

MÅL 16 – FREDLIGA OCH INKLUDERANDE SAMHÄLLEN

Mål 16 handlar om vikten av fredliga och inkluderande samhällen där alla har tillgång till rättvisa. Fredliga samhällen där alla är inkluderade är en förutsättning för att lyckas med hållbar utveckling och världens ledare har enats om att alla former av våld runt om i världen måste minska.

SKOLMAT

Över 16 miljoner barn i 69 länder får skolmat genom FN:s livsmedelsprogram, WFP. Skolmatsprogrammet har funnits i över 50 år och är världens största leverantör av skolmåltider. Svenska FN-förbundet samarbetar med WFP genom ett projekt med syfte att ge elever i Etiopien skolmat.

Skapa

BÄSTA RECEPTET PÅ EN KLIMATSMART SKOLLUNCH

Klimatet påverkar tillgången till mat, men vad vi äter påverkar också klimatet. När vi ställer om vår kost till att vara mer klimatsmart kan vi också hjälpa till att bekämpa klimatförändringar och förhindra att fler drabbas av matbrist. Därför handlar årets tävling om att skapa ett klimatsmart recept för en skollunch. Analysera olika livsmedels påverkan på klimatet och skapa något som är gott att äta, som samtidigt gör gott för vår planet.

TÄVLINGSINSTRUKTIONER

Tävlingsinstruktionerna i sin helhet hittar du på tävlingsidan fn.se/klimatsmart-skollunch. Som ett litet smakprov måste det klimatsmarta receptet bland annat ta hänsyn till att en portion inte får kosta mer än 11 kronor.

SÅ HÄR TÄVLAR NI – SENAST 7 NOVEMBER!

Skapa ett klimatsmart recept i klassen/kursgruppen och ta fram en motivering till varför det är klimatsmart. Skicka in ert tävlingsbidrag med recept och motivering senast den 7 november på tävlingsidan fn.se/klimatsmart-skollunch.

PRIS: 10 000 KRONOR TILL KLASSEN!

Fyra klasser vinner det fantastiska priset om 10 000 kronor vardera, sponsrat av Coop! I varje kategori utses en vinnare: lågstadiet, mellanstadiet, högstadiet och gymnasiet. Prissumman kan exempelvis användas till studiebesök eller klassresa.

Jury

Foto: Erica Wessman

Paul Svensson, kock och programledare.

Foto: Ulrika Pousette

Smilla Luuk, kock och kokboksförfattare.

Ulla Karlström, redaktionschef på Allt om Mat.

Anneli Bylund, hållbarhetsstrateg på Coop.

Vinnaren utses av vår fantastiska jury:

- Paul Svensson
- Smilla Luuk
- Allt om Mat
- Coop

SVENSKA FN-FÖRBUNDET

Svenska FN-förbundet arbetar för en bättre värld. En värld där de mänskliga rättigheterna respekteras, där väpnade konflikter förebyggs, hanteras och löses, där det råder social och ekonomisk rättvisa och där utvecklingen är hållbar. Vi påverkar politik, informerar och samlar in pengar till viktiga FN-projekt, till exempel för att barn ska få möjlighet att gå i skolan och för att stoppa barnäktenskap. Alla som vill vara med kan bli medlemmar i Svenska FN-förbundet eller skänka en gåva till något av våra projekt. www.fn.se

Detta material är helt eller delvis finansierat av Sida. Sida delar inte nödvändigtvis de åsikter som här framförs. Ansvar för innehållet är uteslutande författarens.